

Skapar tekniken mening i lokförares arbete?

Maria Normark

Uppsala universitet

UPPSALA
UNIVERSITET

- Forskning inom området människa-teknik-organisation
- Databesamlingen avslutades i år
- Nu pågår analys

- Övergripande syftet är att förstå om och hur tekniken bidrar till mening och vad det betyder för framtida teknikutveckling
- Lokförare och driftstöd för lokförare

Frågeställningar

- Vad kan arbetsengagemang innebära för lokförare?
- Vad för (automatiserat) teknikstöd används?
- Hur upplevs detta stöd?

Användarupplevelse

Vad karaktäriserar tekniken?

- Gammal, stabil specifikt utvecklad teknik
- Nyare teknik integrerad i standardprodukter
- Teknik i olika lager?
- Överföring av upplevelser från andra sammanhang (intrasslad teknik)
 - Förväntningar på interaktionen
 - Förväntningar på kommunikationsmöjligheter
 - Förväntningar på - och möjlighet till - agens

Vad säger lokförare generellt om tekniken?

→”När jag började fanns inte ATC [Automatic Train Control] överallt men det finns väl i stort sett överallt idag och det tycker jag är ett jättebra redskap. Det är ju att jag inte kan köra förbi stoppsignaler och den varnar när det finns nedsättning för grejer och jag kan inte köra för fort, då griper den in i så fall, eller ja, varnar först givetvis och sen går den in och bromsar.” [lokförare]

→”Jag har mycket tillit [till systemet] men jag är nog alltid lite skeptisk också”

→”Ja med all teknik så suckade man och pustar. Men och sen när man lär sig tekniken som är så får man göra en pudel. Och wow, det här var ju jättebra. Jag saknar inte papper och penna någonting alltså, absolut så att nej tvärtom. Ja, men jag som är lite äldre kanske har lite svårare att ta till den här nya tekniken, men när man har väl lärt sig så nej, jag saknar inte gamla nej. Så min platta får ni inte ta ifrån mig”

Undantag från normal drift

Fokus på betydelsen av teknik i ljuset av två situationer:

- Den normala situationen där allt går enligt den förutbestämda planen
- Undantaget från det normala, det vill säga vid incidenter, driftstopp, förseningar och liknande där beslut måste fattas, information behöver kommuniceras och praktiska problem behöver lösas.

Undantagen från det normala (incidenter, förseningar, driftstopp) påverkar i hög grad arbetets komplexitet.

→”Ja lite, jag är lite old school. Jag skriver ut mina turer på papper. Det är ju för att om tekniken havererar vilket den har gjort ett par gånger så sitter jag inte fast mitt ute på något spår någonstans och inte vet vart jag ska köra utan så därför så gillar jag skriva ut papper och då är det ju ytterligare en säkerhet.” Lokförare med två års erfarenhet

→”Det funkar ofta bra, ibland kan vissa förare bli väldigt stressade så här och säger de en massa saker [information] som som oftast inte stämmer. Men vi har ett system där vi kan gå in och se vad tåget sänder för signaler. Jag kan gå in och se vissa grejer och kanske bildar man sig en uppfattning på så sätt istället.” Driftstöd pendeltåget

→”...framför allt det viktigaste är att informera resenärerna när det händer något men liksom när lokföraren pratar med mig så kanske det är ett avancerat fel som tar tid. Ja, det börjar resenärerna bli otåliga och de undrar som vad händer, varför vi står här och så pratar lokförare med mig och så ringer trafikledningen och undrar vad som händer, det blir jättestressat för föraren. Jag tycker verkligen synd om dem.” Driftstöd

Den normala situationen i kontrast till undantagssituationen:

- Mycket går att automatisera av arbetet - om arbetet alltid flöt på utan incidenter
- Så fort undantag från normal/förväntad drift sker så är det viktigt att de olika yrkesrollerna har kontroll och insyn

Sammanfattning (preliminära insikter)

- Kärnan i arbetet för lokförare är att framföra tåget, de ser den automatiserande tekniken som ett **effektiviserande stöd** och upplever inte att tekniken tar över det som engagerar med jobbet.
- Det är vid undantagssituationerna (incidenter, driftstopp) som tekniken prövas både gällande **kommunikation, praktisk problemlösning** och förmåga till **situationsanpassning**.
- En stor del av informationsöverföringen är muntlig: utvecklingsmöjlighet?

Sammanfattning, fortsättning

Generellt sett kännetecknas meningsfullhet runt

→ ett fokus på att integrera och se sin del i en **helhet**

→ en **ansvarskänsla**

→ en förmåga till situationsanpassad **problemlösning**

För att behålla det meningsfulla i arbetet är det viktigt både för individer och för branschen att tekniska implementationer inte underminerar dessa värden

